

Fact-checking

Jožko pri scrollovaní Facebooku natrafil na tento príspevok.

Jožka toto porovnanie zaujalo, nikdy predtým si takúto spojitosť neuvedomil. Začal si preto o tejto mapke a údajoch na nej zisťovať viac, pričom prišiel na to, že tieto mapky už boli zverejnené niekde inde.

? Nájdi pôvodný zdroj, odkiaľ profil Hoaxy a podvody obrázok prebral, a vyber, o aký typ profilu/webu ide.

- a) Ide o vzdelávací profil/web
- b) Ide o satirický profil/web
- c) Ide o factcheckingový profil/web
- d) Ide o profil/web štátnej inštitúcie
- e) Ide o profil/web medzinárodnej inštitúcie
- f) Ide o profil/web neziskovej organizácie

Kedže Jožka informácie na tomto poste veľmi zaujali, tento post ukázal aj svojmu kamarátovi Adamovi. Ten mu však povedal, že tomuto príspevku nemá veriť, pretože toto nie je skutočný profil Hoaxov a podvodov, iba jeho napodobenina. Ukázal mu, že skutočný oficiálny profil je tento:

Jožko bol zmätený, pretože nevedel, že existujú dva rôzne Facebookové profily s takmer identickým názvom deklarujúce vyvracanie hoaxov. Začal si preto o týchto profiloch zisťovať viac.

? Ktoré z týchto dvoch stránok: “Hoaxy a podvody” a “Hoaxy a podvody - Ministerstvo vnútra SR” spĺňa znaky kvalitného factcheckingového portálu?

- a) Hoaxy a podvody (spĺňa/nespĺňa)
- b) Hoaxy a podvody - Ministerstvo vnútra SR (spĺňa/nespĺňa)

? Svoje tvrdenia z predchádzajúcej otázky zdôvodni tým, že uvedieš, či spĺňajú alebo nespĺňajú kritériá kvalitného fact-checkingového portálu, a vysvetlíš prečo. Stačí, ak poukážeš na 3 kritéria.

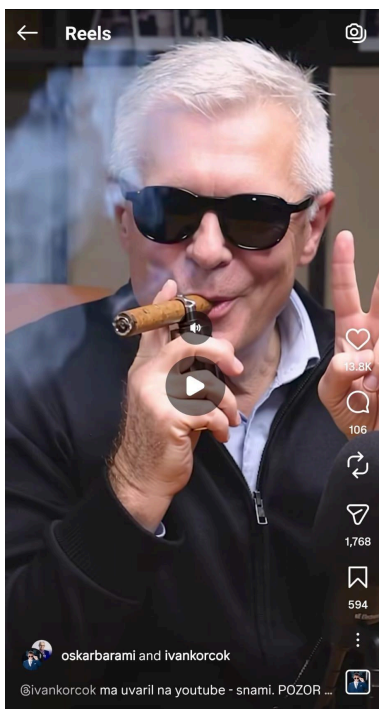
Influenceri a politika

Pozri si tri snímky obrazovky z videí influencera Oskiho Baramiho a odpovedz na otázky:

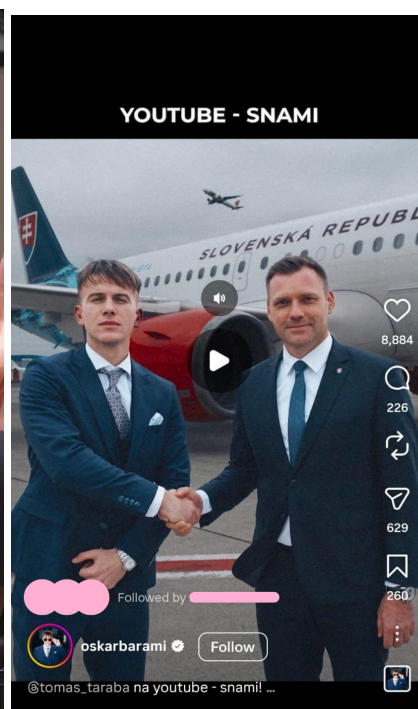
1.

2.

3.

? Ktorí z týchto hostí v skutočnosti nikdy neboli vo videu influencera?
(0 alebo viac odpovedí môže byť správnych)

- a) Richard Raši
- b) Ivan Korčok
- c) Tomáš Taraba

? Ktoré z týchto obrázkov sú skutočné snímky obrazovky z videí, ktoré influencer uverejnil na Instagrame?
(0 alebo viac odpovedí môže byť správnych)

- a) Obrázok 1
- b) Obrázok 2
- c) Obrázok 3

? Zdôvodni svoju odpoveď. Ako sa obrázky, ktoré si v otázke vyššie identifikoval/-a ako upravené, líšia od reality?

Ak si v predošlej otázke zaznačil/-a všetky tri obrázky za skutočné snímky obrazovky, napíš len "neaplikuje sa". Ak si v predošlej otázke identifikoval/-a

niektoré z obrázkov ako upravené snímky obrazovky, ku každej z nich stačí v jednej vete vysvetliť rozpor s reálnym videom.

O aktivitách tohto influencera vznikla akademická práca s názvom “Influencer marketing v cestovnom ruchu.”

? O aký typ akademickej práce ide a kto je jej autorom?

- a) Bakalárska práca, Michaela Baletková
- b) Bakalárska práca, Michaela Kamarášová
- c) Diplomová práca, Nikola Bračíková
- d) Diplomová práca, Oskar Barami
- e) Dizertačná práca, Ida Rašovská
- f) Dizertačná práca, Radúz Dula

Prečítaj si úryvok z tejto akademickej práce:

Keďže si Oskar strategicky pozýval do svojej relácie najmä známe osobnosti, bolo pravidelnosťou, že po vydaní epizód na Youtube sa často písalo o tom, čo sa udialo v podcaste Snami. Vyššie môžeme vidieť článok, ktorý písalo veľmi populárne bulvárne médium Topky.sk. Takýchto článkov, ktoré spomínajú Oskara Baramiho a jeho reláciu Snami sú desiatky.

Ďalšie relevantné médiá, ktoré písali o relácii Snami:

- Plus 7 dní - <https://plus7dni.pluska.sk/ludia/tvrde-obvinenie-olivera-oswalda-obtazoval-ho-starsi-kolega-reakcie-ludi-ho-sokovali>
- Startitup - <https://odzadu.startitup.sk/tento-znamy-raper-vraj-mal-byt-zenichom-v-ruzi-pre-nevestu-ponukali-mu-tisicky/>
- Dobré noviny - <https://www.dobrenoviny.sk/c/212286/po-verejnej-ziadosti-o-ruku-prekvapila-zvlastnou-reakciou-adela-vincezoova-po-rokoch-priznala-co-prezivala>
- Refresher - <https://refresher.sk/149932-Rytmus-chcel-skoncit-v-SuperStar-aj-ked-ho-platili-viac-ako-Haberu-Prezradil-za-co-sa-dodnes-nenavidi>

? Ktoré z médií uvedených v úryvku sú dezinformačné médiá?
(0 alebo viac odpovedí môže byť správnych)

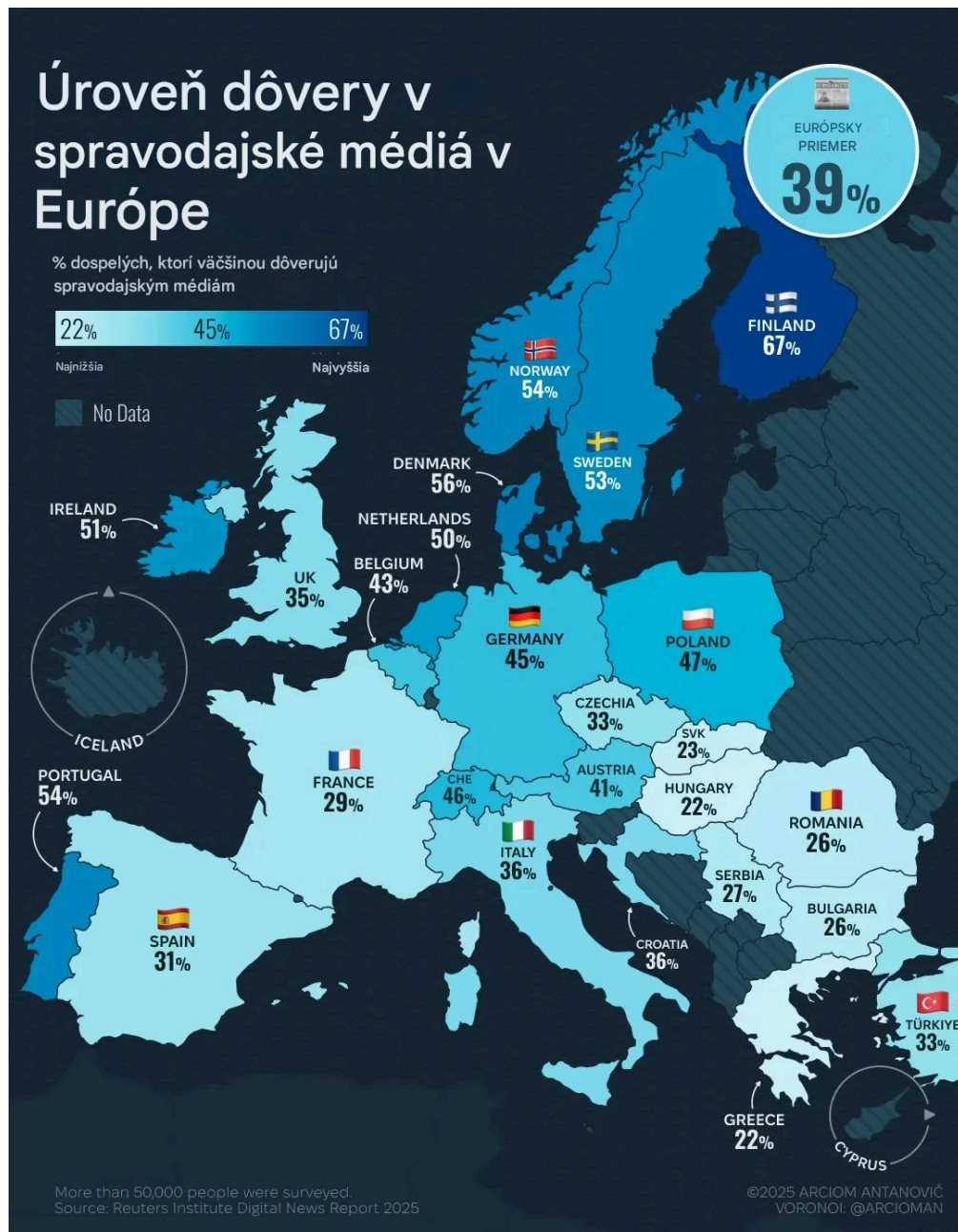
- a) Topky
- b) Plus 7 dní
- c) Startitup
- d) Dobré noviny
- e) Refresher

? Zdôvodni svoju odpoveď. Aké znaky dezinformačného média sa nachádzajú v médiách, ktoré si vybral/-a v predošlej otázke?

Ak si v predošlej otázke neoznačil/-a ani jedno médium za dezinformačné, napíš len “ uje sa”. Ak si v predošlej otázke označil/-a niektoré z médií ako dezinformačné, ku každému z nich stačí uviesť jeden dôvod.

Interpretácia dát – dôvera v médiá

Na sociálnej sieti sa ti zobrazila nasledujúca infografika. Preštuduj si ju a odpovedz na otázky.

Uved' link na report, ktorý je použitý ako zdroj dát v infografike:
(ak report neexistuje, napíš "neexistuje")

Čo platí o dátach o dôvere v médiá z infografiky?

- a) Dáta v infografike sú úplne vymyslené a chýba k nim zdroj.
- b) Dáta v infografike sú síce spoľahlivé, ale chýba k nim zdroj.
- c) Dáta v infografiky sú rovnaké ako dáta zo zdroja, ale samotný zdroj je nedôveryhodný.
- d) Dáta v infografike NIE sú rovnaké ako dáta zo zdroja, aj keď je zdroj dôveryhodný.
- e) Dáta v infografike sú rovnaké ako dáta zo zdroja, ktorý je dôveryhodný.

Podľa reportu, ktorý je uvádzaný ako zdroj dát v infografike, ktorá krajina v Európe zaznamenala najväčší medzoročný nárast dôvery v médiá?

- a) Poľsko
- b) Rakúsko
- c) Írsko
- d) Chorvátsko

Podľa reportu, ktorý je uvádzaný ako zdroj dát v infografike, ktorá krajina v Európe zaznamenala najväčší medzoročný pokles dôvery v médiá?

- a) Maďarsko
- b) Slovensko
- c) Bulharsko
- d) Holandsko

Dohľadaj si informácie o vládach, ktoré vládli v rokoch 2024-2025 v týchto dvoch krajinách. Prirad', ktorá charakteristika vlády sedí viac na ktorú krajinu:

(Ide o zjednodušenie, politická situácia je vždy komplikovaná)

Krajina, kde medzoročne najviac **stúpla** dôvera v médiá

Populistická vláda kritická voči Európskej únii

Krajina, kde medzoročne najviac **klesla** dôvera v médiá

Štandardná stredo-pravá a proeurópska vláda

Zhodnot', či medzi týmito dvoma javmi existuje kauzálny vzťah, korelačný vzťah alebo žiaden vzťah. Svoju odpoveď zdôvodni.

Jav 1: úroveň dôvery v médiá v krajine

Jav 2: či je vláda v krajine skôr populistická alebo štandardná

Analýza a interpretácia tvrdení na základe dát

Na sociálnej sieti Reddit sa objavil nasledujúci príspevok. Pozorne si ho prečítaj spolu s diskusiou pod ním a odpovedz na nasledujúce otázky.

▲

r/slovensko • Postnuté pred 3 dňami • u/PetrifiedPatrik_91 Demografia

847

▼

Slovensko sa vyludňuje: demografovia bijú na poplach

Práve som narazil na tieto dáta a úprimne ma to vystrašilo. Pozrite sa na ten trend - od roku 1955 nám úhrnná plodnosť padla z 3,44 na 1,57. To je takmer polovica. Prítom mediánový vek vyskočil z 26 na 43. Nevieť ako vy, ale mne z toho nie je dobre. Slovensko ako ho poznáme o 50 rokov jednoducho nebude existovať. 😞😞

Year	Population	Yearly % Change	Yearly Change	Migrants (net)	Median Age	Fertility Rate	Density (P/Km ²)	Urban Pop %	Urban Population	Country's Share of World Pop	World Population	Slovakia Global Rank
2026	5,451,342	-0.43%	-23,539	134	42.8	1.57	113	54.3%	2,962,503	0.066%	8,300,678,395	124
2025	5,474,881	-0.58%	-31,879	-31,377	42.3	1.57	114	54%	2,955,290	0.067%	8,231,613,070	123
2024	5,506,760	-0.2%	-11,295	-21,027	41.8	1.56	115	53.5%	2,948,749	0.067%	8,161,972,572	120
2023	5,518,055	0.82%	44,858	4,933	41.3	1.56	115	53.3%	2,942,912	0.068%	8,091,734,930	119
2022	5,473,197	0.17%	9,087	92,314	40.9	1.56	114	53.7%	2,937,881	0.068%	8,021,407,192	118
2020	5,455,024	0.13%	6,949	4,350	40.2	1.59	113	53.7%	2,930,688	0.069%	7,887,001,292	118
2015	5,420,278	0.11%	5,685	2,549	38.2	1.4	113	54.1%	2,931,170	0.073%	7,470,491,872	117
2010	5,391,851	0.06%	3,031	-1,814	36.1	1.43	112	54.8%	2,955,336	0.077%	7,021,732,148	114
2005	5,376,695	-0.01%	-661	-561	34.5	1.26	112	55.8%	2,999,801	0.082%	6,586,970,132	110
2000	5,379,999	0.1%	5,143	-831	33	1.29	112	56.4%	3,036,152	0.087%	6,171,702,993	105
1995	5,354,282	0.33%	17,641	-30	31.5	1.52	111	56.8%	3,039,144	0.093%	5,758,878,982	101
1990	5,266,078	0.44%	22,982	-9,402	30.3	2.08	110	56.7%	2,987,505	0.099%	5,327,803,110	100
1985	5,151,166	0.69%	34,902	-6,068	29.1	2.25	107	54.3%	2,799,149	0.11%	4,868,943,465	95
1980	4,976,655	0.98%	47,498	-5,522	27.9	2.32	103	51.8%	2,580,230	0.11%	4,447,606,236	95
1975	4,739,166	0.93%	42,659	-4,652	27.2	2.54	99	46.4%	2,198,370	0.12%	4,070,735,277	91
1970	4,525,871	0.73%	32,165	-4,919	27.3	2.42	94	41.2%	1,863,518	0.12%	3,694,683,794	89
1965	4,365,047	1.14%	48,121	-8,707	26.9	2.78	91	37.2%	1,623,750	0.13%	3,334,533,703	85
1960	4,124,442	1.67%	65,418	4,344	26.7	3.02	86	33.6%	1,385,442	0.14%	3,015,470,894	81
1955	3,797,353	1.84%	66,321	4,280	26.4	3.44	79	31.9%	1,209,955	0.14%	2,740,213,792	81

💬 4 komentáre

👤 Zdieľať

📄 Uložiť

⋮ Viac

Komentáre (4)

Zoradiť podľa: Najlepšie

▲

u/JozkoMrkvicka • 312 bodov • pred 3 dňami

312

▼

Pozerám na tabuľku a nerozumiem panike, veď ľudí na Slovensku je dnes viac ako v roku 1955. Populácia rastie, všetko je ok.

👤 Odpovedať

👤 Zdieľať

👤 Nahlásiť

▲

u/MajoKrevetka • 156 bodov • pred 3 dňami

156

▼

Všetci vymrieme. Úhrnná plodnosť je 1,57, čo je katastrofa. Slovenky prestali rodiť deti.

👤 Odpovedať

👤 Zdieľať

👤 Nahlásiť

▲

u/KatkaNovakova_sk • 89 bodov • pred 2 dňami

89

▼

Zachráni nás migrácia. Pozrite sa na rok 2022, prišlo vyše 90-tisíc ľudí. Takto to pôjde ďalej a problém je vyriešený.

👤 Odpovedať

👤 Zdieľať

👤 Nahlásiť

▲

u/DankaSlobodova • 67 bodov • pred 2 dňami

67

▼

Úhrnná plodnosť sa od roku 2010 takmer nezmenila, takže reprodukčné správanie Sloveniek je stabilné už 15 rokov.

👤 Odpovedať

👤 Zdieľať

👤 Nahlásiť

? Je tvrdenie Jožka Mrkvičku opodstatnené na základe tabuľky?

- a) Nie, pretože aktuálny trend ukazuje záporný ročný prírastok už od roku 2024.
 - b) Áno, pretože počet obyvateľov v roku 2026 je vyšší ako v roku 1955.
 - c) Áno, pretože ročná percentuálna zmena bola väčšinu sledovaného obdobia kladná.
 - d) Nie, pretože populácia klesá nepretržite od roku 2000.
-

? Je tvrdenie Katky Novákovej opodstatnené na základe tabuľky?

- a) Áno, pretože migrácia je jediný faktor, ktorý môže kompenzovať pokles pôrodnosti.
 - b) Nie, pretože migranti na Slovensku nikdy dlhodobo neostávajú.
 - c) Nie, pretože číslo z roku 2022 je výrazná anomália a tabuľka neukazuje pokračujúci trend.
 - d) Áno, pretože v roku 2022 prišlo na Slovensko vyše 90-tisíc migrantov.
-

? Je tvrdenie Danky Slobodovej opodstatnené na základe tabuľky?

- a) Áno, pretože úhrnná plodnosť sa od roku 2010 pohybuje stabilne okolo 1.57 dieťaťa na ženu.
 - b) Nie, pretože z úhrnnej plodnosti nemožno vyvodiť záver o reprodukčnom správaní jednotlivých skupín.
 - c) Áno, pretože tabuľka ukazuje, že všetky obyvateľky Slovenska rodia v rovnakej miere.
 - d) Nie, pretože úhrnná plodnosť od roku 2010 mierne klesá.
-

? Majo tvrdí, že úhrnná plodnosť 1,57 dieťaťa na ženu je katastrofa. Ktorý záver je na základe tabuľky najpresnejší?

- a) Úhrnná plodnosť kontinuálne klesá od roku 1955, čo priamo spôsobuje pokles populácie.
 - b) Úhrnná plodnosť 1,57 dieťaťa na ženu je dostatočná na udržanie populácie.
 - c) Úhrnná plodnosť od roku 2010 neklesá, no populácia napriek tomu kolísá – miera plodnosti teda nie je jediný faktor vplyvajúci na rast populácie.
 - d) Úhrnná plodnosť klesá, no pokles populácie je spôsobený výlučne emigráciou mladých ľudí.
-

? Štyri osoby si prečítali rovnaké štatistické údaje o pôrodnosti na Slovensku. Každá z nich vyvodila iný záver. Ktorý záver nemožno vyvodiť iba z úhrnnej plodnosti za celé Slovensko?

- a) Úhrnná pôrodnosť na Slovensku je stabilná, no to neznamena, že miera pôrodnosti je stabilná u každej skupiny obyvateľstva.
- b) Na posúdenie demografickej situácie nestačí jeden celkový ukazovateľ – treba sa pozrieť aj na rozdiely medzi skupinami.
- c) Keďže úhrnná pôrodnosť na Slovensku neklesá, väčšina obyvateľiek Slovenska má rovnaký počet detí ako pred desiatimi rokmi.

- d) Úhrnná pôrodnosť môže byť ovplyvnená zmenou vekovej štruktúry populácie, nie len zmenou reprodukčného správania jednotlivcov.
-

? Ako sa nazýva typ logickej chyby, ktorú ilustruje záver, ktorý si označil/a v predošlej odpovedi?

- a) Potvrdzovacie skreslenie
 - b) Ekologický omyl
 - c) Chyba základnej miery
 - d) Falošná príčinnosť
 - e) Simpsonov paradox
 - f) Haló efekt
-

? Záver, ktorý si označil/a, je príkladom konkrétneho typu logickej chyby. Vysvetli vlastnými slovami, o akú chybu ide a prečo ju možnosť, ktorú si vybral/a, ilustruje.

Overovanie tvrdení

Prečítaj si nasledujúci článok.

ČAKÁ NÁS REFERENDUM

Prezident Peter Pellegrini v pondelok vyhlásil referendum na 4. júla 2026. Vychádza z petície mimoparlamentnej strany Demokrati, pod ktorú sa podpísalo takmer 400-tisíc občanov.

Otázky v referende budú:

1. Súhlasíte so zrušením tzv. doživotnej renty napríklad pre Roberta Fica, ustanovenej v § 24a ods. 1 písm. b) zákona č. 120/1993 Z.z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v aktuálnom znení?
2. Súhlasíte s tým, aby bol obnovený Úrad špeciálnej prokuratúry a Národná kriminálna agentúra?

Otázka o požiadavke skrátiť volebné obdobie nebude predmetom referenda – Pellegrini ju označil za protiústavnú.

Prečítaj si prvý komentár pod článkom.

Ivan Karamazov

4.7.??? Keď všetci budú na dovolenkách tak ako majú voliť??? 10 miliónov eur vyhodených do vzduchu pre referendum ktoré bude neplatné...

12 h

Like

Reply

43

Komentujúci sa obáva, že pre odcestovaných Slovákov neexistuje spôsob ako voliť. Zhodnot pravdivostnú hodnotu tejto obavy, resp. jej opodstatnenosť.

Prečítaj si druhý komentár pod článkom.

Jozef Mak

Čo si to ten Pellegrini dovoľuje len tak si vyhodiť otázku, lebo on si myslí, že je protiústavná? Čo na nej by akože malo byť protiústavné? Isto ju vyhodil preto, aby mohli on a jeho kumpáni len ďalej rozkrádať naše peniaze. O chvíľu v tomto štáte si bude každý robiť čo chce, aj samotné voľby zrušia, keď im toto prejde.

4 h Like Reply 52

Aké argumentačné fauly sa nachádzajú v komentári?
(0 a viac odpovedí môže byť správnych)

- a) *Cherry picking* - neobjektívny selektívny výber informácií
- b) *Strawman* - slamený panák
- c) *Slippery slope* - šikmý svah
- d) *Falošná dilemma*
- e) *Post hoc ergo propter hoc*

Komentujúci tvrdí, že protiústavnosť otázky o predčasných voľbách je čisto prezidentova fabulácia. Je to pravda alebo prezident vychádza z iného zdroja?

- a) Je to výhradne prezidentov osobný názor

- b) Odvoláva sa na stanovisko Benátskej komisie Rady Európy
- c) Odvoláva sa na predošlé rozhodnutie Ústavného súdu SR
- d) Odvoláva sa na súkromne vyhotovený právny posudok

Prečítaj si tretí komentár pod článkom.

Gregor Samsa

Toto referendum je ukážkový príklad toho ako Soroš a jeho mimovládky ovládajú opozičné strany na Slovensku. Demokrati dostali na túto kampaň 2 MILIÓNY EUR z amerických nadácií napojených na demokratov v USA, všetko je v uniknutých dokumentoch, čierne na bielom. Pellegrini urobil SPRÁVNU vec, referendum o predčasných voľbách by bol prvý krok ako destabilizovať našu vládu! Slováci si nenechajú diktovať z Washingtonu!!

1 d Like Reply 64

Uved' zdroj z ktorého komentár čerpal – ak nie je, napíš “nie je”.

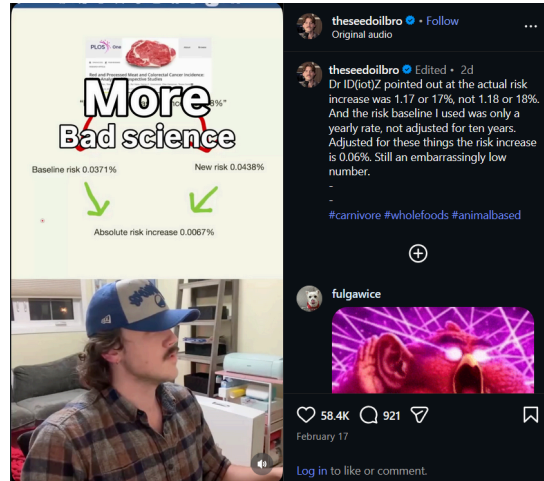
Aký typ informácie sa nachádza v druhej vete komentáru?

- a) Malinformácia
- b) Dezinformácia
- c) Fake news – falošné správy
- d) Pravdivá a overiteľná informácia

Interpretácia vedeckých článkov

Pozri si nasledujúce videá a odpovedz na otázky.

VIDEO

? Vyber výroky, ktoré vyplývajú z dát prezentovaných vo videu.

- a) Vyššia konzumácia červeného mäsa zvyšuje riziko rakoviny o 18 percent.
- b) Vplyv vyššej konzumácie červeného mäsa na riziko rakoviny je takmer nulový.
- c) Vyššia konzumácia červeného mäsa zvyšuje riziko rakoviny viac ako vyššia konzumácia spracovaného mäsa.
- d) Vyššia konzumácia červeného mäsa zvyšuje riziko rakoviny o 0,0067 percent.

VIDEO

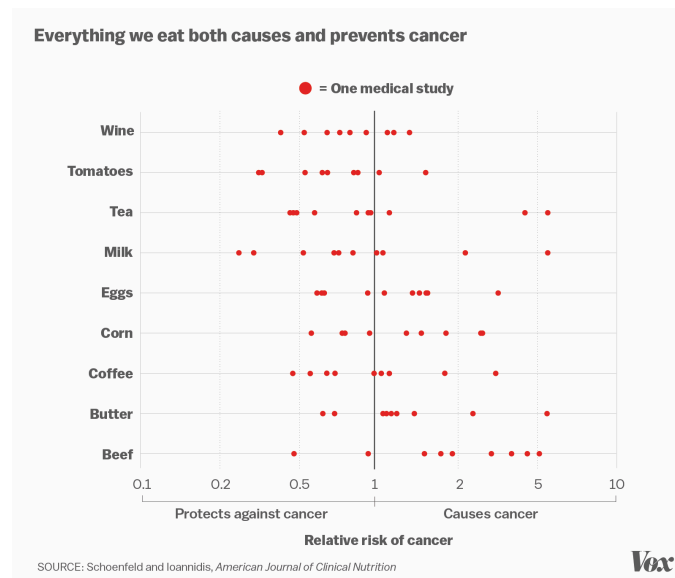

? Over pravdivosť tvrdení z videa.

1. "Nie je žiaden dobrý dôkaz, že červené mäso spôsobuje rakovinu"
 - a) Pravda
 - b) Nepravda
2. "[červené mäso] môže chrániť pred rakovinou"
 - a) Pravda

- b) Nepravda
3. “Je viacero živín nájdených výhradne alebo zväčša v červenom mäse, ktoré sa v štúdiách ukázali ako ochranné voči rakovine”
- a) Pravda
b) Nepravda
4. “Je jednoducho nula randomizovaných kontrolných štúdií na ľuďoch, ktoré ukazujú, že viac červeného mäsa je zápalové alebo zvyšuje riziko rakoviny”
- a) Pravda
b) Nepravda

Pozri si nasledujúci graf a odpovedz na otázky.

? Uved' link na vedecký článok, na ktorý sa graf odkazuje.

? O aký typ vedeckého článku ide?

- a) Meta-analýza
b) Systematický prehľad
c) Scoping review
d) Naratívny prehľad

? Aký je účel tohto typu vedeckého článku?

- a) Prehľad aktuálnych vedeckých poznatkov.

- b) Spočítanie spoločného efektu skrz štatistiku.
- c) Identifikácia dostupnej literatúry na konkrétnu tému a stanovenie základných konceptov vedeckého problému.
- d) Odpoveď na konkrétnu (intervenčnú, diagnostickú alebo napríklad rizikovú) klinickú otázku.

Prvé video sa odkazovalo na štúdiu, ktorá tvrdila, že konzumácia červeného mäsa zvyšuje riziko rakoviny. Druhé obsahovalo naopak štúdiu, ktorá naznačovala ochranné účinky červeného mäsa pred rakovinou. Obe pritom boli recenzované štúdie publikované v renomovaných časopisoch.

Zisti a vysvetli, ako je možné, že dôveryhodné vedecké štúdie dospievajú k doslova protichodným záverom. Akým štúdiám potom máme dôverovať?